

ถาวร) แต่ถ้าเราไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาจิตใจนี้อย่างถูกต้องและครบถ้วน เราก็จะ
ได้รับผลเป็นความทุกข์ของจิตใจในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า เราเกิดมาเพื่อทำหน้าที่ หน้าที่จึงจัดเป็นสิ่งสูงสุดของชีวิต ถ้าเราไม่
ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องและครบถ้วน เราก็จะถูกธรรมชาติลงโทษให้ได้รับความเดือดร้อน
แก่ร่างกาย และเกิดความทุกข์แก่จิตใจ แต่ถ้าเราปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน
เราก็จะได้รางวัลจากธรรมชาติ คือความปกติสุขของร่างกาย และความสงบเย็นของจิตใจ
ทั้งอย่างชั่วคราวและถาวรหรือตลอดชีวิต

เราคืออะไร?

เราคือสิ่งที่มีชีวิตชนิดหนึ่งของโลก ที่ธรรมชาติได้นำเอาดิน น้ำ ไฟ ลม มาปรุง
แต่งหรือสร้างสรรค้ให้เกิดเป็นร่างกาย ที่มีจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดได้ขึ้นมา แต่เพราะ
ร่างกายเป็นสิ่งปรุงแต่ง จึงทำให้ในที่สุดไม่ซำก็เร็ว ร่างกายทั้งหลายต้องแตกสลายหรือตาย
ไป ดังนั้นเพื่อให้มีร่างกายเกิดขึ้นมาสืบต่อเอาไว้ จะได้ไม่สูญพันธุ์ไปจากโลก ธรรมชาติ
จึงได้มอบสัญชาติญาณที่เป็นความรู้ว่ามีตัวเอง เอาไว้ให้แก่อัตตาได้สำนึกของสิ่งที่มีชีวิต
ทั้งหลาย เพื่อให้สิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายจะได้มีความรู้สึกว่ามีตัวเอง เมื่อมีความรู้สึกว่ามีตัวเอง
ก็จะได้รักตัวเอง และเมื่อรักตัวเอง ก็จะได้พยายามเอาตัวรอดและสืบเผ่าพันธุ์เอาไว้

จิตของเด็กที่เพิ่งเกิดใหม่ทุกคนจะยังบริสุทธิ์เหมือนกันหมด คือยังไม่มิกิเลส ไม่
มีความยึดถือว่ามีตัวเอง จะมีก็เพียงสัญชาติญาณที่เป็นความรู้ว่ามีตัวเอง ที่ธรรมชาติมอบ
ให้ไว้ เพื่อทำให้จิตเกิดความรู้สึกว่ามีตัวเองเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งนี้ก็หมายถึงว่า มนุษย์
ทุกคนในโลกคือคนๆเดียวกัน เพราะมีจุดกำเนิดเดียวกัน คือมาจากจิตที่ว่างเหมือนกัน แต่
ว่ามาแตกต่างกันในภายหลัง ตามเหตุตามปัจจัยที่แวดล้อมเท่านั้น และสุดท้ายก็ต้องกลับไป
ไปสู่จุดเริ่มต้น คือว่างเปล่าด้วยกันหมดทุกคน

เมื่อมาพิจารณาที่ชีวิตของเราที่มี “ความรู้สึกว่ามีตัวเรา” นี้ เราก็จะพบว่า จิตใจมัน
ก็อยากได้ความสุข เมื่อสิ่งใดมันให้ความสุข เราก็จะเกิดความรักหรือความพอใจ (ที่

ชาวกาลามะของอินเดียสมัยนั้นเอาไว้ โดยสรุปเนื้อหาได้ว่า เมื่อเราได้พบคำสอนใด ก่อน
อื่นเราอย่าเพิ่งเชื่อว่าคำสอนนั้นจะถูกต้องหรือเป็นความจริง ดังนี้

- ๑. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ ได้ยินได้ฟังมา
- ๒. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ เป็นเรื่องเล่าต่อกันมาตั้งแต่โบราณ
- ๓. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ มีคนกำลังล่ำลือกันอยู่อย่างกระฉ่อน
- ๔. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ มีตำราอ้างอิง
- ๕. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ มีเหตุผลตรงๆ (ตรรกะ) รองรับ
- ๖. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ มีเหตุผลแวดล้อมรองรับ
- ๗. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ สามัญสำนึกของเรามั่นยอมรับ
- ๘. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ มันตรงกับความเห็นที่เรามีอยู่ก่อนแล้ว
- ๙. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ คนที่บอกที่สอนนั้นดูภายนอกน่าเชื่อถือ
- ๑๐. อย่าเชื่อว่าเป็นความจริงเพียงเพราะ คนที่บอกที่สอนนี้เป็นครูอาจารย์ที่เรานับ
ถือ

เมื่อเราได้พบคำสอนใด ก่อนอื่นก็ให้เรานำคำสอนนั้นมาพิจารณาดูก่อน ว่าคำ
สอนนั้นมีโทษหรือมีประโยชน์ และผู้รู้ (ผู้มีปัญญาและมีใจเป็นกลาง) คิดเห็นหรือไม่ ถ้า
พิจารณาแล้วเห็นว่าคำสอนนั้นมีโทษ ไม่มีประโยชน์ และผู้รู้คิดเห็น ก็ให้ละทิ้งเสีย แต่ถ้า
พิจารณาแล้วเห็นว่า คำสอนนั้นมีประโยชน์ ไม่มีโทษ และผู้รู้ไม่คิดเห็น ก็ให้นำมาทดลอง
ปฏิบัติดูก่อน ถ้าปฏิบัติตามอย่างเต็มตามมาตรฐานแล้ว ความทุกข์ไม่ลดลงหรือดับลงจริง
(แม้เพียงชั่วคราว) ก็ให้ละทิ้งเสีย แต่ถ้าทดลองปฏิบัติดูแล้วผลออกมา เป็นความลดลงหรือ
ดับทุกข์ของความทุกข์จริง (แม้เพียงชั่วคราว) จึงค่อยปลงใจเชื่อ และรับเอามาปฏิบัติให้
ยิ่งขึ้น (คือดับทุกข์ได้อย่างถาวร) ต่อไป

หลักกาลามสูตรนี้สรุปแล้วจะสอนว่า อย่าเชื่อใคร แม้แต่ตัวเราเอง เพราะการเชื่อ
ตามคนอื่นหรือเชื่อตามตำรานั้น เราก็ไม่รู้ว่ามันเป็นความจริงตามที่เขาออกมาหรือตามที่